ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 16, Eylül 2015, s. 280-290

Osman Nuri DEMİREL[1]

Yusuf YILMAZ[2]

Engin ÜNGÜREN[3]

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN BECK UMUTSUZLUK ÖLÇEĞİYLE BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Özet

Bu araştırmada Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri belirlenmiş, bazı demografik değişkenlerin umutsuzluk düzeylerini etkileyip etkilemediği test edilmiştir. Araştırmaya 376 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) ve kişisel anket formu kullanılmıştır. İki grup arasındaki farkları incelemek için T testi (Independent Samples T Test), ikiden fazla grubu karşılaştırmak için varyans analizi (one-way ANOVA) uygulanmıştır. Elde edilen farklılığın hangi grup veya gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizinden LSD testi uygulanmıştır. Öğrencileri umutsuzluk düzeylerine göre sınıflandırmak için kümeleme analizi (two-step cluster) uygulanmıştır. Kümeleme analizi sonucunda iyimserler ve umutsuzluk belirtisi gösterenler olarak iki küme elde edilmiştir. Cinsiyet ve okuduğu sınıf açısından yapılan t testlerinde umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Anova analizi sonuçlarına göre öğrencilerin başarı durumları, aldıkları eğitimden memnuniyetleri, arkadaş ilişkileri ve ailenin gelir durumu ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beck Umutsuzluk Ölçeği, Umutsuzluk Düzeyi, Umutsuzluk

[1] Dr., Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO., onuridemirel@mynet.com
[2] Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO., yusufyilmaz@akdeniz.edu.tr
[3]Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Alanya İşletme Fakültesi, Turizm İşletmeciliği ABD., enginunguren@akdeniz.edu.tr

A RESEARCH of HOPELESSNESS LEVELS WİTH BECK HOPELESSNESS SCALE ON VOCATİONAL SCHOOL STUDENTS

Abstract

In this research, it has been investigated the hopelessness levels of students who study at Akdeniz University Vocational School of Social Sciences and whether some demographic variables affect the hopelessness levels of students. 376 students have participated in the research. Beck Hopelessness Scale (BDS) and a personal questionnaire have been utilized in data collection. To investigate the differences between two groups Independent Sample T Test, to compare more than two groups, one-way ANOVA have been applied. To determine which group causes the obtained difference, LSD test from post hoc analysis has been applied. So as to classify students in accordance with their hopelessness levels, two-step cluster analysis was applied to their scores obtained through burnout scales. As a result of the cluster analysis, two clusters were obtained as the ones who are optimistic and the ones showing symptoms of hopelessness. In the T test, no meaningful difference was found in terms of gender and the classes being attended. According to the results of ANOVA analysis, it was found that there are meaningful differences in their hopelessness levels with regard to their school success, their satisfaction with the education they had, their relationship with friends and the economic status of their families.

Keywords: Beck Hopelessness Scale, Hopelessness Level, Hopelessness

GİRİŞ

Amerikan Psikoloji Birliği'nin tanımına göre umutsuzluk, bireyin seçme özgürlüğünün bulunmadığını ya da seçeneklerinin sınırlı olduğunu gördüğü ve kendi adına enerjisini harekete geçiremediği öznel duygu durumudur (bkz. Yıldırım, 2007: 30). Umutsuzluk gelecek hakkında negatif beklentilerden oluşan bir set olarak tanımlanmıştır (Beck vd., 1975; Abramson vd., 1989; Minkoff vd., 1973; bkz. Durak ve Palabıyıkoğlu, 1994: 311-312). Umutsuzluk, hayata ve geleceğe bakıştaki kötümserliğin (pessimism) (Lavender ve Watkins, 2004: 130; O'connor vd., 2000: 155) yükselmesine karşın iyimserliğin (optimism) düşmesi veya ortadan kalkmasıyla açıklanır (Kashani vd., 1991: 331). Gelecekte olabilecek her şeyin şimdikinden daha iyi olmayacağı (Bayam vd., 2002: 7) ve geleceğe yönelik olumsuz bakış umutsuzluk kavramının öğesini oluşturmaktadır (O`Connor vd., 2004: 1100). Umutsuzluk, bir amacı gerçekleştirmede sıfırdan az olan olumsuz beklentiyi ifade eder (Üngüren ve Ehtiyar, 2008: 203). Kısaca umutsuzluk, bireyin geleceğe yönelik kötümserliği olup, depresyon ve intihar arasındaki arabulucudur (O'connor vd., 2000: 155). Bu tanımlar doğrultuda umutsuzluk, kişinin iyilik halinden yoksunluğunu, isteksizliğini ve amaçsızlığını kapsamakla beraber yaşam olaylarının olumsuz şekilde algılandığı negatif bilişsel bir değerlendirmesidir (Üngüren ve Ehtiyar, 2009: 2098).

Umutsuzluğun ölçümü konusunda yoğun çalışma yapan Beck, psikoterapi gören intihara teşebbüs etmiş hastalarla ilgili araştırmasında, umutsuzluk ve intihar arasında bir ilişki bulmuştur. Beck, umutsuzluğu kişilerin objektif ve gerçekçi bir nedeni olmadığı halde, deneyimlerine yanlış anlamları yüklemesi, amacına ulaşmak için çaba sarf etmediği halde

bunlardan negatif sonuçlar beklemesi ve bunun sonucu olarak gelecek hakkında olumsuz beklentilere sahip olması şeklinde tanımlamıştır (Durak ve Palabıyıkoğlu, 1994: 311).

Ergenlerde depresyonun tipik özellikleri incelendiğinde, öfke ve sinirlilik davranışları, davranış sorunları, umutsuzluk ve içe kapanma gibi durumları içerir. Depresyondaki ergen, umutsuzluk, yararlı ve anlamlı bir hayat yaşayabileceğinden ümidini kesme, kendine değer vermeme düşüncesi ve yoğun bir karamsarlık hisseder (Tümkaya, 2005: 446). Ergenlerin akıllarına geleni yapmakta aceleci ve sabırsız olmaları umutsuzlukla birleşince (Rutter ve Behrendt, 2004: 295), kendilerini öldürme eylemlerimi (öz kıyım) kolaylaştırır ve hızlandırır. Ceyhun ve Ceyhun (2003) da araştırmalarında liseli kız ve erkek öğrencilerin intihar fikri ile umutsuzluk arasında bir ilişki bulmuş ve umutsuzluğun artması ile intihar olasılığının yükseldiğini saptamıştır.

Umutsuzluk, bireyin bilişsel yapısı ve bilgiyi işleme biçimi ile yakından ilişkili bir olgudur (Dinçer ve Derelioğlu, 2005: 191). Olumsuz yaşam olayları ile bunlara ilişkin olumsuz, yerleşik ve genelleştirilmiş çıkarsamalar, umutsuzluk duygularını besleyen başlıca etmenler olarak ortaya çıkmaktadır (Yerlikaya, 2006: 21). Umutsuzluğun temeli, geçmişte yaşanmış olumsuz bir olaya dayanır. Bireyler bir yandan meydana gelen olayın sebebi ya da sebepleri, diğer taraftan olayın neticesinde ortaya çıkacak olumsuz sonuçlar ve bunların kendisine etkisi hakkında mütalaalarda bulunurlar ve neticede umutsuzluk ortaya çıkar (Şahin, 2002: 143). Bu doğrultuda umutsuzluk başarısızlığa karşı alınmış mağlubiyeti ve teslimiyeti, geleceğe olan inancın yitirilmesini ifade eder. Beck, umutsuzluğu, bilişsel depresyon modelinde bilişsel üçlünün (cognitive triad) bir parçası olduğunu belirtmiştir. Bu bilişsel üçlü; kişinin kendisine, kişinin geleceğe ve kişinin dış dünyaya olumsuz bakmasıdır. Bu bilişsel faktörler, depresif kişinin yaşamını engeller ve zorlayıcı olaylarla dolu olarak görmesi, kişinin kendisini başarısız ve değersiz hissetmesine, dış dünyayı düşmanca görmesine ve geleceğe umutsuzca bakmasına sebebiyet vermektedir (bkz. Sungur, 1994: 18).

Umutsuzluk an ile geleceği birbirine bağlayan köprünün yıkılmasının bir ifadesidir. Umutsuzluk duygusunda, geçmiş yaşantıya dair bir pişmanlık olmakla beraber hayata yüklenen anlam da kaybolmaya başlar. Umutsuzluk geçmiş yaşantı sonucu oluşan bir boşluktur. Umutsuzluk anlamlandırma yetisinin bozulmasıdır (Üngüren ve Ehtiyar, 2009: 2099).

Araştırma

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, önlisans düzeyindeki öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini belirlemektir. Araştırmanın diğer bir amacı kişisel bilgi formundaki bazı değişkenlere göre umutsuzluk düzeylerinde farklılık olup olmadığını tespit etmektir.

Ülkemizin ilköğretim, lise, üniversite düzeyinde eğitim alabilmek için oldukça yüksek düzeyde rekabete dayalı sınavların olduğu bir eğitim sistemine sahip olmasından hareketle ön lisans öğrencilerinin lisans bölümlerini kazanamamanın verdiği moral bozukluğu ve mezun olduktan sonra iş bulamama kaygılarının umutsuzluk düzeylerini etkileyebileceği varsayılmaktadır. Önlisans düzeyinde umutsuzluk üzerine yapılan araştırmaların yetersiz oluşu araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Araştırmada üniversitede ön lisans eğitimi alan öğrencilerin umutsuzluk durumları saptanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle betimsel ve kesitsel istatistik yöntemi uygulanmıştır. Betimsel istatistik yöntemi, bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilen durumlarda evrenin tamamından gözlem yaparak elde edilen verileri kullanarak araştırmaya katılan bireylerin ya da

objelerin özelliklerini betimlemeyi amaçlayan süreçtir (Büyüköztürk, 2002: 5; Kalaycı, 2006: 51). Araştırmanın katımcılarını Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda eğitim gören ön lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya sadece Akdeniz Üniversitesi sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin katılması araştırmanın kısıtlılığını oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini saptamak için Seber (1991) tarafından Türkçe`ye çevrilen Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) ve sosyo-demografik özellikleri belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Beck Umutsuzluk Ölçeği`nin (BUÖ) niteliği, ergen ve yetişkinlerde uygulanabilen özelliğiyle, bireyin geleceğe yönelik olumsuz beklentilerini değerlendiren bir ölçektir. Ölçek 11 doğru, 9 yanlış önermeden oluşan toplam 20 maddelik, kendi kendine yanıtlanmakta (Self report) olan bir ölçektir. Anahtara uyumlu her yanıt için 1 puan, uyumsuz her yanıt için ise 0 puan verilmektedir. Elde edilen aritmetik toplam "Umutsuzluk puanı" olarak kabul edilmiştir. Puanların olası değişkenliği 0 ile 20 arasındadır. (Seber vd., 1993: 141; Durak, 1994; Öner, 1997: 307). Ölçekten elde edilen yüksek puan umutsuzluğun veya geleceğe yönelik olumsuz beklentilerin düzeyinin yüksek olduğunu belirtmektedir.

Araştırmanın Yöntem, Ana Kütlesi ve Örneklemi

Yapılan bu araştırma tanımlayıcı bir araştırmadır. Tanımlayıcı araştırmaların amacı bir örgüt, birey, grup, durum veya olgunun düzgün bir şeklini çizmektir. Tanımlayıcı türde tasarlanan araştırmalarda elde edilen verilerden belli sonuçlara ulaşılması ve bu sonuçların analiz edilerek yorumlanması gerekmektedir (Altunışık vd., 2005: 61). Buna göre araştırmada verilerin analizinde anket yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın ana kütlesi Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda eğitim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Ana kütle içerisinden olasılıklı örnekleme yöntemi içersinde yer alan zümrelere göre örneklem yöntemi uygulanarak örneklem oluşturulmuştur. Zümrelere göre örneklemede, her zümreden basit tesadüfî örnekleme yoluyla örneklem seçilerek oluşur. Zümrelere göre örneklem, örnekleme hatası en düşük örnekleme yöntemidir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan 2004: 40). Araştırmaya Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda eğitim gören 376 önlisans öğrencisi katılmıştır.

Anketlerden elde edilen verilerin analizi için SPSS 19.0 for Windows paket programı kullanılmıştır. Veri toplama araçlarıyla toplanan değişkenlerin araştırma grubunun özelliklerine göre betimleyici frekans ve yüzde tabloları çıkarılmıştır. İki grup arasındaki farkları incelemek için T testi (Independent Samples T Test), ikiden fazla grubu karşılaştırmak için varyans analizi (One-way ANOVA) uygulanmıştır. Elde edilen farklılığın hangi grup veya gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizinden LSD testi uygulanmıştır. Öğrencileri umutsuzluk düzeylerine göre sınıflandırmak için umutsuzluk ölçeklerinden almış oldukları puanlara kümeleme analizi (two-step cluster) uygulanmıştır.

Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik Analizi

Beck Umutsuzluk ölçeği ilk olarak Beck ve arkadaşları (1974) tarafından uygulanmış (bkz. Üngüren ve Ehtiyar, 2008, 207) ve Cronbach alpha güvenirlilik katsayısını a= 0,93 bulmuşlardır. Türkiye'de Seber vd. (1993) yaptıkları umutsuzluk ölçeğinin güvenirlik

çalışmasında Cronbach alpha katsayısını a= 0,86 ve Durak (1994) a= 0,85 bulmuştur. Çalışmamızda ise Cronbach alpha değeri 0.84 olarak bulunmuştur.

Bulgular

Tablo 1: Demografik Özellikler

Özellikler	**Yüzde**
Cinsiyet (n=376)	
Erkek	53.8
Kadın	46.2
Sınıf (n=376)	
1. sınıf	47.3
2. sınıf	52.7
Okuldaki başarı durumu (n=376)	
Çok iyi	10,0
İyi	47.4
Orta	36,8
Yetersiz	5.8
Aldığı eğitimden memnuniyet düzeyi (n=376)	
Tamamen memnun	3.1
Memnun	33.1
Kararsız	31.7
Memnun değil	23.9
Hiç memnun değil	8.3
Arkadaşlarıyla ilişkileri (n=376)	
Çok iyi	48.2
İyi	39.6
Orta	9.4
Yetersiz	2.8
Ailenin gelir durumu (n=376)	
Çok iyi	3.9
İyi	42.7
Orta	45.4
Yetersiz	8.0

Tablo 1'e göre araştırmaya katılanların %53.8'i erkek, %46.2'si kız öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin %47.3'ü birinci sınıf ve %52.7'si ikinci sınıf öğrencisidir. Okuldaki başarı durumlarına bakıldığında, öğrencilerin %10'u çok iyi, %47.4'ü iyi, %36.8'i orta ve %5.8'i yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bu durumda öğrencilerin genel olarak derslerinde başarılı oldukları söylenebilir. Aldıkları eğitimden memnuniyet düzeylerine bakıldığında, öğrencilerin %3.1'i tamamen memnun, %33.1'i memnun, %31.7'si kararsız, %23.9'u memnun olmadığını ve %8.3'ü de hiç memnun olmadığını belirtmiştir. Burada öğrencilerin yaklaşık 1/3'ünün aldıkları eğitimden memnuniyet düzeylerinde kararsız olmaları dikkate değerdir. Arkadaş ilişkileriyle ilgili soruya verdikleri cevapta öğrencilerin %48.2'si çok iyi, %39.6'sı iyi, %9.4'ü orta ve %2.8'i yetersiz olduğunu belirtmiştir. Genel olarak arkadaşlık ilişkilerinin

oldukça iyi olduğu söylenebilir. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine bakıldığında, öğrencilerin %3.9'u çok iyi, %42.7'si iyi, %45.4'u orta ve %8'i yetersiz olduğunu belirtmiştir. Genel olarak öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Demografik değişkenler ve Umutsuzluk Puanları Arasındaki Anova Analizleri

Değişkenler		**Umutsuzluk Puanları**
Okuldaki Başarı Durumu	**n**	$\bar{x}$ ± **sd**
İyi	206	4,63 ± **sd**,334
Orta	133	6,20 ± **sd**,427
Yetersiz	21	8,04 ± **sd**,989
Anova Analizi		Sig. ,001
Eğitim Memnuniyeti	**n**	$\bar{x}$ ± **sd**
Tamamen memnunum	11	4,90 ± **sd**1,68
Memnunum	119	4,15 ± **sd**,351
Kararsızım	114	5,21 ± **sd**,505
Memnun Değilim	85	6,60 ± **sd**,550
Hiç Memnunun Değilim	30	8,60 ± **sd**,866
Anova Analizi		Sig. ,000
Arkadaş İlişkileri	**n**	$\bar{x}$ ± **sd**
Çok İyi	173	5,04 ± **sd**,380
İyi	143	5,02 ± **sd**,358
Orta	34	8,35 ± **sd**1,005
Yetersiz	10	8,60 ± **sd**1,746
Anova Analizi		Sig. ,000
Ailenin Gelir Durumu	**n**	$\bar{x}$ ± **sd**
Çok İyi	14	5,57 ± **sd**1,21
İyi	153	4,13 ± **sd**,321
Orta	164	6,12 ± **sd**,417
Yetersiz	29	8,79 ± **sd**,976
Anova Analizi		Sig. ,000

Öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin demografik değişkenlerine ve eğitim memnuniyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla t testi ve Anova analizleri uygulanmıştır. Cinsiyet ve okuduğu sınıf açısından yapılan t testlerinde umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Tablo 2'deki Anova analizi sonuçlarına göre öğrencilerin umutsuzluk (F=7,557; p<0,05) düzeyleri (F=10;293; p<0,05), okuldaki başarı durumlarına göre istatistiksel anlamda farklılaşmaktadır. Okuldaki başarısı iyi olan öğrencilerin yaşama iyimser baktıkları, geleceğe yönelik olumlu duygu ve düşünceler sahip oldukları ve yaşam dolu oldukları görülmektedir. Öğrencilerin okuldaki başarı durumu düştükçe umutsuzluk düzeylerinin yükseldiği belirlenmiştir. Okuldaki başarı durumu yetersiz olan öğrencilerin geleceğe yönelik karamsar baktıkları ve kötümser duygular taşıdıkları, zaman zaman kendilerini yetersiz ve isteksiz hissetmeye başladıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin umutsuzluk (F=11,339; p<0,05) düzeyleri üzerinde eğitim memnuniyetinin de önemli ölçüde belirleyici etkisinin olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin eğitim memnuniyeti arttıkça umutsuzluk düzeyleri önemli ölçüde düşmekte, eğitim memnuniyeti arttıkça umutsuzluk düzeyleri önemli ölçüde düşmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin umutsuzluk (F=6,277; p<0,05) düzeyleri

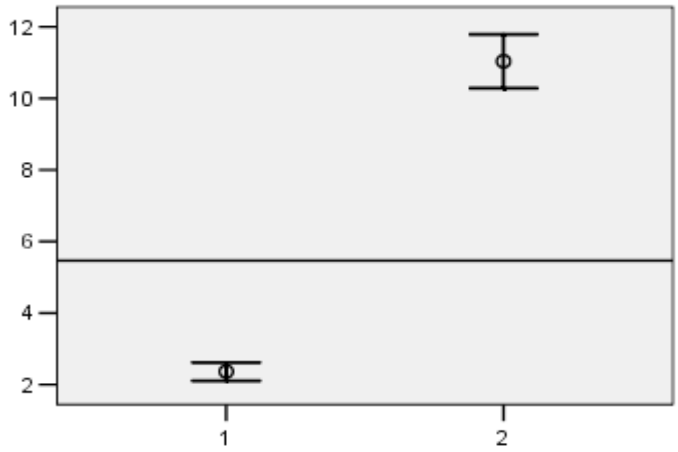
arkadaşlarıyla olan ilişki düzeylerine göre de anlamlı farklılıklar göstermektedir. Arkadaşlarıyla rahatlıkla ve samimiyetle iletişim kurabilen ve kurdukları bu iletişimi iyi bir şekilde sürdürebilen öğrencilerin umutsuzluk belirtileri göstermediği saptanmıştır. Buna karşın arkadaşlarıyla kolay ve rahat iletişim kuramayan, ilişki düzeyleri yetersiz olan öğrencilerde ise umutsuzluk düzeyleri bakımından riski bir seviyede yer aldıkları görülmüştür. Ve son olarak öğrencilerin umutsuzluk ($F=9,703$; $p<0,05$) düzeylerinin, gelir durumlarına göre de anlamlı ölçüde farklılaştığı saptanmıştır. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi düştükçe umutsuzluk düzeyleri de önemli ölçüde yükselmektedir. Gelir düzeylerinin düşmesiyle öğrencilerin yaşama ve geleceğe karşı karamsar baktıkları ve kaygılı oldukları belirlenmiştir.

Öğrencileri umutsuzluk düzeylerine göre sınıflandırmak için, umutsuzluk ölçeğinden almış oldukları puanlara kümeleme analizi (two-step cluster) uygulanmıştır. Kümeleme analizi, bireyleri, işletmeleri, objeleri vb. alt gruplara ya da kümelere ayırma olanağı sunmaktadır (Özdamar, 2010).

Tablo 3: Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Kümeleme Analizi Sonucu

	Umutsuzluk Puanı			
	n	**%**	$\bar{x}$	**s.d**
1. Küme: İyimser	241	%64,3	2,36	1,76
2. Küme: Umutsuzluk Belirtisi Gösterenler	134	%35,7	11,03	3,86

Şekil 1: Kümeleme Analizi Sonucu

Tablo 3 ve Şekil 1'de görüldüğü gibi kümeleme analizi sonucunda iki küme elde edilmiştir. Birinci küme içersinde yer alan öğrencilerin umutsuzluk ortalamaları ($\bar{x}$=2,36) düşük olduğu için birinci kümeye *İyimserler* ismi verilmiştir. Bu küme içerisinde yer alan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri düşük olduğundan dolayı geleceğe dair olumlu duygu ve düşünceler taşıdıkları ve bu doğrultuda istekli bir şekilde hareket ettikleri söylenebilir. İkinci küme içerisinde yer alan öğrencilerin umutsuzluk puanlarının ($\bar{x}$=11,03) yüksek olmasından dolayı *Umutsuzluk Belirtisi Gösterenler* ismi verilmiştir. Bu küme içerinde yer alan öğrencilerin umutsuzluk puanlarının 9 ile 14 arasında olmasından dolayı orta seviyede umutsuzluk

olduğunu (Duman vd., 2009: 28) ve bundan dolayı geleceğe dair endişeleri ve kaygıları olduğu, motivasyon kaybı yaşadıkları ifade edilebilir.

Tablo 4: Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Kümelere Göre Görünümü

			İyimserler	**Umutsuzluk Belirtisi Gösterenler**	**Toplam**
Okuldaki Başarı Durumu	İyi	**n**	153	53	206
		%	%74,3	%25,7	%100,0
	Orta	**n**	74	59	133
		%	%55,6	%44,4	%100,0
	Yetersiz	**n**	7	14	21
		%	%33,3	%66,7	%100,0
Eğitim Memnuniyeti	Memnunum	**n**	100	30	130
		%	%76,9	%23,1	%100,0
	Kararsızım	**n**	78	36	114
		%	%68,4	%31,6	%100,0
	Memnun Değilim	**n**	54	61	115
		%	%47,0	%53,0	%100,0
Arkadaş İlişkileri	Çok İyi	**n**	116	57	173
		%	%67,1	%32,9	%100,0
	İyi	**n**	99	44	143
		%	%69,2	%30,8	%100,0
	Orta	**n**	14	20	34
		%	%41,2	%58,8	%100,0
	Yetersiz	**n**	4	6	10
		%	%40,0	%60,0	%100,0
Ailenin Gelir Durumu	Çok İyi	**n**	8	6	14
		%	%57,1	%42,9	%100,0
	İyi	**n**	116	37	153
		%	%75,8	%24,2	%100,0
	Orta	**n**	98	66	164
		%	%59,8	%40,2	%100,0
	Yetersiz	**n**	10	19	29
		%	%34,5	%65,5	%100,0

Kümeleme analizi sonuçlarına göre *İyimserler* kümesinde yer alan öğrencilerin karakteristik özellikleri incelediğinde; derslerinde başarılı bir grafik çizdikleri, almış oldukları eğitimden memnun oldukları, çevresiyle ve arkadaşlarıyla kolay ve rahat ilişki kurdukları ve onlarla olan iletişimlerinin iyi düzeyde olduğu ve ailelerinin düzenli ve iyi düzeyde bir gelire sahip oldukları anlaşılmaktadır. *Umutsuzluk Belirtisi Gösterenler* kümesinde yer alan öğrencilerin genel özelliklerinin ise; derslerinde iyi bir performans gösteremediklerinden dolayı derslerinde başarısız oldukları, almış oldukları eğitimden memnun olmadıkları, çevreleriyle ve arkadaşlarıyla ilişki kurmakta zorladıkları ve onlarla iletişimlerinin iyi düzeyde olmadığı ve ailelerinin düşük düzeyde düzensiz bir gelire sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada ön lisans düzeyinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ele alınmıştır.

Okuldaki başarı düzeyleri bakımından öğrencilerin yarısından fazlasının derslerinde başarılı oldukları görülmüştür. Öğrencilerin üçte biri aldıkları eğitimden memnunken, üçte biri memnun olmadığını belirtmiştir. Üçte biri de kararsız olduğunu belirtmiştir. Kararsızlar grubunun aldıkları eğitimin kalitesini değerlendirmek için henüz erken olduğunu düşündüğü söylenebilir. Öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinin oldukça iyi olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri bakımından yaklaşık yarısının iyi, yarıya yakınının da orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Yapılan T testleri sonucunda, öğrencilerin cinsiyet ve okudukları sınıf açısından umutsuzluk düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Anova analizi sonuçlarına göre öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile okuldaki başarı durumları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Okuldaki başarısı iyi olan öğrencilerin yaşama iyimser baktıkları, geleceğe yönelik olumlu duygu ve düşünceler sahip oldukları ve yaşam dolu oldukları görülmüştür. Öğrencilerin okuldaki başarı durumu düştükçe umutsuzluk düzeylerinin yükseldiği belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitim memnuniyeti arttıkça umutsuzluk düzeylerinin önemli ölçüde düştüğü, eğitim memnuniyeti arttıkça umutsuzluk düzeylerinin önemli ölçüde düştüğü görülmüştür. Arkadaşlarıyla iletişim kurabilen öğrencilerin umutsuzluk belirtileri göstermediği, arkadaşlarıyla iletişim kuramayan, ilişki düzeyleri yetersiz olan öğrencilerin ise umutsuzluk düzeylerinin riski bir seviyede olduğu görülmüştür. Okulda öğrencilerin daha iyi iletişim kurabilecekleri sosyal faaliyetlere yer verilmesi, onların arkadaşlarıyla daha iyi iletişim kurmaları için bir fırsat doğurabilir. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi düştükçe umutsuzluk düzeylerinin de önemli ölçüde yükseldiği görülmüştür. Ailelerinin gelir düzeyi düşük olan öğrenciler için burs imkânlarının araştırılması veya partime çalışma olanaklarının sağlanması umutsuzluk düzeylerini azaltmak için avantaj olabilir.

İyimserler ve umutsuzluk belirtisi gösterenler olarak iki küme elde edilmiştir. İyimserler umutsuzluk düzeyleri düşük olduğu için geleceğe dair olumlu duygu ve düşünceler taşımaktadır. İyimserlerin derslerinde başarılı bir grafik çizdikleri, almış oldukları eğitimden memnun oldukları, çevresiyle ve arkadaşlarıyla kolay ve rahat ilişki kurdukları ve onlarla olan iletişimlerinin iyi düzeyde olduğu ve ailelerinin düzenli ve iyi düzeyde bir gelire sahip olduğu anlaşılmaktadır. Umutsuzluk belirtisi gösterenlerin orta seviyede umutsuzluk yaşadıkları, derslerinde başarısız oldukları, almış oldukları eğitimden memnun olmadıkları, çevresiyle ve arkadaşlarıyla ilişki kurmakta zorladıkları ve onlara olan iletişimlerinin iyi düzeyde olmadığı ve ailelerinin düşük düzeyde bir gelire sahip olduğu belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

ABRAMSON, L.Y.; METALSKY G.L.; ALLOY, L.B. (1989), "Hopelessness and Depression: A Theory, Based Subtype of Depression", Psychological Review, 96(2), s.358-372.

ALTUNIŞIK, R.; COŞKUN, R.; BAYRAKTAROĞLU, S.; YILDIRIM, E. (2005), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (4. Baskı), Sakarya Kitabevi, Sakarya.

BAYAM, G.; OKAY, T.; DİLBAZ, N.; AÇIKGÖZ, Ç. (2002), "Sivil Savunma Birliği Çalışanlarında Kaygı, Umutsuzluk ve Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri ve Posttravmatik Stres Bozukluğu Sıklığı", Kriz Dergisi, 10(1), s.1-9.

BECK A.T,; KOVACS, M.; WEİSSMAN, A. (1975), "Hopelessness and Suicidal Behavior", *JAMA*, 234(11), s.1146-1149.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002), Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. 2. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.

CEYHUN, A.G.; CEYHUN, B. (2003), "Lise ve Üniversite Öğrencilerinde İntihar Olasılığının Değerlendirilmesi", Klinik Psikiyatri, 6, s.217-224.

DİNÇER, D.; DERELİOĞLU, Y. (2005), "Üniversite Sınavına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi". VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Nobel Basımevi, Ankara.

DUMAN, S.; TASGİN, Ö.; ÖZDAG, S. (2009), "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", Selçuk Üniversitesi Beden Egitimi ve Spor Bilim Dergisi, 11(3), s.27–32.

DURAK, A. (1994), "Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", Türk Psikoloji Dergisi, 9(3), s.1-11.

DURAK, A.; PALABIYIKOĞLU, R. (1994), "Beck Umutsuzluk Ölçeği Geçerlilik Çalışması", Kriz Dergisi, 2(2), s.311-319.

KALAYCI, Ş. (2006), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., 2. Basım, Ankara.

KASHANİ, J.H.; STOYLS, M.S.; DANDOY, A.C.; VİADYA, A.F.; REİD, J.C. (1991), "Correlates of Hopelessness in Psychiatrically Hospitalized Children", Comprehensive Psychiatry, 32(4), s.330-337.

LAVENDER, A.; WATKINS, E. (2004), "Rumination And Future Thinking In Depression", British Journal of Clinical Psychology, 43, s.129–142.

MINKOFF, K.; BERGMAN, E,; BECK, A.T.; BECK, R. (1973), "Hopelessness, Depression and Attempted Suicide", American Journal of Psychiatry, 130(1), s.155-159.

O`CONNOR, R.C.; O`CONNOR, D.B.; O`CONNOR, S.M.; SWALLWOOD, J.J. (2004), "Hopelessness, Stres and Perpectionism: The Moderating Effects of Future Thinking", Cognition and Emotion, 18(8), s.1099-1120.

O'CONNOR, R.C.; CONNERY, H.; CHEYNE, W. (2000), Hopelessness: The Role of Depression, Future Directed Thinking and Cognitive Vulnerability, Psychology, Health and Medicine, 5(2), s.155-161.

ÖNER, N. (1997), Psikolojik Testler, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

ÖZDAMAR, K. (2010), Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi 2, 7. Baskı, Kaan Kitabevi, Ankara.

ŞAHİN, A. (2002), "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma", Selçuk Üniversitesi İlahiyat Dergisi, 13, s.143-157.

SEBER, G. (1991), Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Geçerliği ve Güvenirliği Üzerine Bir Çalışma, Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü, Eskişehir.

SEBER, G.; DİLBAZ, N.; KAPTANOĞLU, C.; Tekin, D. (1993), "Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirliği", Kriz Dergisi, 1(3), s.139-142.

SUNGUR, M. (1994), "Kognitif Görüş Bağlamında Depresyon ve Antisipasyon", Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi, Aralık, s.15-23.

TÜMKAYA, S. (2005). "Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(4), s.445-459.

ÜNGÜREN, E.; EHTIYAR, R. (2008), "Determination of Hopelessness Typology of Student Who Will Work in Tourism Industry in The Future", Electronic Journal of Social Sciences, 7(24), s.201-219.

ÜNGÜREN, E.; EHTIYAR, R. (2009), "Comparison of Turkish and German Undergraduates Hopelessness Level and Determination of the Predictors of Hopelessness Level: A Case Study on Undergraduate Who Study in Tourism", Journal of Yasar University, 4(14), s.2093-2127.

YAZICIOĞLU, Y.; ERDOGAN, S. (2004), SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık, Ankara.

YERLİKAYA, İ.(2006), Bilişisel-Davranışçı Yaklaşıma Ve Hobi Terapiye Dayalı Umut Eğitimi Programlarının İlköğretim Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyine Etkisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YILDIRIM, S. (2007), Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik Düzeyi ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.